

Suomen Tilintarkastajat ry:n lausunto talousvaliokunnalle osakeyhtiölain muuttamiseksi

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle osakeyhtiölain muuttamisesta (HE 126/2026 vp)

Yleistä

Suomen Tilintarkastajat ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Kannattamme esityksen tavoitteita, joilla pyritään yksinkertaistamaan osakeyhtiöihin liittyviä menettelyjä ja vähentämään hallinnollista taakkaa. Tilintarkastajien näkökulmasta monet ehdotukset ovat perusteltuja ja omiaan sujuvoittamaan yritysten toimintaa.

Samalla on kuitenkin tärkeää tarkistella ehdotettuja muutoksia ja niiden vaikutuksia osakeyhtiölain valvonta- ja suojamekanismien näkökulmasta. Useissa kohdissa sääntelyn painopiste siirtyy ennakkollisesta varmennuksesta ja yksittäisiin oikeustoimiin liittyvistä kontrollipisteistä kohti johdon omaa vastuuta sekä jälkikäteistä vastuujärjestelmää. Tämä on mahdollinen ja perusteltavissa oleva sääntelyratkaisu, mutta samalla johdon huolellisuusvelvoitteen merkitys korostuu entisestään.

Pidämme tärkeänä, ettei lainsäädäntömuutosten yhteydessä synny virheellistä käsitystä siitä, että poistuvien menettelyjen tuottama riippumaton varmennus siirtyisi automaattisesti tilintarkastuslain (1141/2015) 1 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tilintarkastuksen piiriin, mikäli yhtiöön on valittu tilintarkastaja.

Tilintarkastuksella, osakeyhtiölain mukaisilla erityislausunnoilla sekä muilla valvonta- ja suojamekanismeilla on toisistaan poikkeavat tarkoitukset, eikä niitä tulisi nähdä toistensa korvaajina.

Tilintarkastajan vahingonkorvausvastuuta koskevien kanneaikojen yhdenmukaistaminen

Kannatamme ehdotusta, jolla tilintarkastajan vahingonkorvausvastuuta koskevia kanneaikoja yhdenmukaistetaan yhtiön johdon vastuuta koskevan sääntelyn kanssa.

Voimassa olevan kanneaikojen sääntelyn epäsymmetria on näkynyt tilanteissa, joissa samaan tapahtumakokonaisuuteen liittyvä tilintarkastajan vastuu vanhentuu eri aikaan kuin hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan vastuu. Tämä ei ole oikeusvarmuuden eikä vastuusäännösten johdonmukaisuuden kannalta perusteltua.

Näemme, että ehdotettu muutos parantaa sääntelyn ennakoitavuutta ja selkeyttä ilman, että osakkeenomistajien tai velkojen oikeussuoja heikkenee. Muutos myös parantaa vastuusääntelyn johdonmukaisuutta tilanteissa, joissa vahingonkorvausvastuuta arvioidaan saman tapahtumakokonaisuuden yhteydessä sekä yhtiön johdon että tilintarkastajan osalta.

Tilintarkastajan erityislausuntojen poistaminen ja keventäminen

Voimassa olevan osakeyhtiölain erityislausunnot kohdistuvat tiettyyn oikeustoimeen, tiettyyn ajankohtaan ja tarkasti määriteltyyn kysymykseen. Esityksessä ehdotetaan useita muutoksia, joiden seurauksena eräitä osakeyhtiölain mukaisia tilintarkastajan lausuntoja poistuu tai niiden käyttöala supistuu. Vaikka pidämme hallinnollisen taakan vähentämiseen tähtäävää tavoitetta sinänsä perusteltuna, on tärkeää korostaa, että poistuvat erityislausunnot eivät automaattisesti korvautu tilintarkastuksella. Tilintarkastus on tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastamiseen tähtäävä riskiperusteinen kokonaisuus, jonka tavoitteet, laajuus ja ajoitus ovat erilaiset.

Erityislausuntojen kohteena oleviin teemoihin liittyvä tilintarkastajan tarkastustyö ei välttämättä poistu kokonaan. Tilintarkastuksen yhteydessä tilintarkastaja voi havaita tai arvioida erityislausuntoihin piiriin kuuluvia ja samoihin tapahtumiin liittyviä seikkoja.

Tilintarkastus tapahtuu kuitenkin eri tarkoituksessa ja usein huomattavasti myöhemmin kuin voimassa olevan erityislausunnon tarkastuksessa. Tämän vuoksi osa virheistä tai puutteista voi tulla havaittavaksi vasta jälkikäteen tai jäädä kokonaan havaitsematta, mikäli ne eivät ole olennaisia Tilintarkastuksen tavoitteiden näkökulmasta.

Yksittäisen lakisääteisen lausuntovelvollisuuden poistaminen merkitsee, että kyseiseen oikeustoimeen kohdistuva nimenomainen, ajallisesti välitön ja riippumaton varmennus poistuu. Samalla sääntelyn keventyessä korostuu johdon vastuu huolehtia siitä, että oikeustoimia koskevat arviot, päätökset ja dokumentointi perustuvat asianmukaisiin selvityksiin.

Erityinen tarkastus

Pidämme tärkeänä, että erityistä tarkastusta koskevaa sääntelyä selkeytetään ja erityisen tarkastajan tiedonsaantia vahvistetaan. Erityisesti johdon myötävaikutusvelvollisuuden täsmentäminen on käytännön kokemusten perusteella kannatettava muutos. Lisäksi erityinen tarkastus on merkittävä vähemmistönsuojakeino ja sillä on oma tehtävänsä osakeyhtiöoikeudellisessa järjestelmässä.

Käytännössä erityisen tarkastuksen keskeinen lopputuote on jatkossakin tarkastajan antama lausunto tai raportti, joka toteuttaa tarkastuksen tiedonsaantitarkoitusta. Tarkastuspöytäkirjaa käytettäneen lähinnä poikkeuksellisissa tilanteissa, ja sen käyttöönotto ja käytännön merkitys jäänee vähäiseksi.

Muu huomio

Ehdotetun OYL 1 luvun 3 §:n muutoksen perusteluissa todetaan, ettei muutoksella ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa. Tällöin jää epäselväksi, mitä sääntelyllistä lisäarvoa ehdotuksella tavoitellaan. Katsomme, että osakeyhtiölain periaatesäännösten tulee olla mahdollisimman selkeitä ja johdonmukaisia.

Informatiiviseksi tarkoitettu lisäys voi ilman vastaavaa hyötyä synnyttää tulkintakysymyksiä suhteessa lain muihin periaatesäännöksiin, erityisesti OYL 1 luvun 5 §:ään.

Suomen Tilintarkastajat ry

Markku Katajisto

Hallituksen puheenjohtaja

Sanna Alakare

Toiminnanjohtaja